

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวพระราชดำริและบทบาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการส่งเสริมการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์และดนตรี

ผลจากการศึกษาพบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่เสด็จไปศึกษาวิทยาการสมัยใหม่ ทั้งทางการทหาร และวิชาการทางฝ่ายพลเรือน ณ ประเทศอังกฤษ เป็นเวลาถึง 10 ปี ในปีแรกที่ขึ้นครองราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชักชวนราษฎรทั้งหลายให้ทำบุญกุศล โดยการสร้างโรงเรียนแทนการสร้างวัดตั้งโบราณราชประเพณีนิยมของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในอดีต พระองค์ทรงจัดตั้งโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเป็นแบบอย่างของโรงเรียนทั้งหลายภายในประเทศ โดยนำแนวความคิดมาจากโรงเรียนพับลิกสกูล (Public School) ของอังกฤษ

โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้ง 4 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนมหาดเล็กหลวง
2. โรงเรียนราชวิทยาลัย
3. โรงเรียนมหาดเล็กหลวง เชียงใหม่
4. โรงเรียนพรานหลวง

โรงเรียนทั้ง 4 แห่ง มีปรัชญาการศึกษา หรือแนวคิดต่างกัน ในส่วนของการทำนุบำรุงศิลปะทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีนั้น โรงเรียนพรานหลวงเป็นโรงเรียนที่สนองพระราชดำริทางด้านนี้

สรุปผลการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่เสด็จไปทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็นองค์รัชทายาท ขณะที่ทรงศึกษาอยู่นั้น ได้สนพระทัยการละครของอังกฤษ และทรงพบว่า ประเทศที่เจริญรุ่งเรืองในแถบยุโรปต่างให้ความสำคัญของการจัดแสดงละคร โดยถือว่าละคร คือ ศิลปะอันสูงค่า ที่เป็นภาพสะท้อนเรื่องราวในอดีต สังคมปัจจุบัน และการเสนอแนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ ให้ประชาชนรับรู้ พร้อมทั้งมีการอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม การเป็นพลเมืองดีแทรกไว้ในบทสนทนาและเรื่องราวของตัวละคร

นอกจากการละครจะเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมแล้ว การละครยังเป็นที่รวมแห่งศิลปะทั้งหลาย ตั้งแต่การเขียนบท การฝึกซ้อม การจัดเวที ฉาก เครื่องแต่งกาย ฯลฯ จึงถือว่า ถ้าจะดูความเป็นอารยชน และการมีวัฒนธรรมของชาติใด ให้ดูได้จากศิลปะการแสดงละคร ดังเช่น การชมละครอุปรากรของจีน ละครคาบูกิของญี่ปุ่น ย่อมแตกต่างจากการแสดงบทบาททรงเจ้าบ่าวเจ้าสาวของชนเผ่าพื้นเมืองแอฟริกัน เป็นต้น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับการสถาปนาให้ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และเสด็จนิวัติสู่ประเทศไทย พระองค์ทรงส่งเสริมบรรดามหาดเล็กในพระราชวังให้แสดงละครประเภทต่าง ๆ เช่น ละครดัมพ์แคกรมโบ (ละครปริศนา) ละครพูด ละครร่ำ และโขน ทรงตั้งคณะละครขึ้นเป็นการส่วนพระองค์ เรียกว่า คณะศรีอยุธยาธิบดี นำการแสดงออกช่วยงานและให้ประชาชนชมอยู่เสมอ

สิ่งที่ควรกล่าวถึง คือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเป็นนักเรียนอังกฤษและเคยทรงแสดงละครแบบอังกฤษหลายเรื่องหลายครั้ง แต่เหตุใดเมื่อเสด็จนิวัติสู่ประเทศไทยแล้ว จึงทรงให้ความสำคัญสนพระทัยศิลปะการเล่นโขน ซึ่งเป็นคนละลักษณะกับละครที่พระองค์ทรงแสดงอยู่ในต่างประเทศ อาจเป็นได้ว่า พระองค์ทรงมีความปรารถนาที่จะประพาดดินเป็นคนไทยและนิยมชมชื่นศิลปะแบบไทย ดังที่ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ผู้เคยได้อ่านพระราชดำรัส ณ กรุงลอนดอน แสดงความเป็นชาตินิยมของพระองค์ และ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้เขียนกลอนเล่าสืบมาว่า

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่า แต่เดิมศิลปินในกรมมหรสพส่วนมากจะมีความรู้เพียงวิชาศิลปะอย่างเดียว ไม่สามารถอ่านหนังสือหรือเขียนหนังสือได้ ทำให้เป็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยามแก่บุคคลทั่วไป พระองค์ทรงปรารถนาที่จะยกระดับศิลปินให้มีเกียรติและศักดิ์ศรีในฐานะผู้แสดงออกในศิลปวัฒนธรรมของชาติ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองโรงเรียนชั้นในกรมมหรสพ เรียกว่า กองโรงเรียนทหารกระบี่หลวง โดยมีกษัตริย์ ต่อไปผู้ใดจะเข้ารับราชการในกรมมหรสพต้องสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนทหารกระบี่ก่อน ดังนั้นจึงมีเด็กมาสมัครเรียนเป็นจำนวนมาก

โรงเรียนทหารกระบี่ รัชสมัยเด็กชายเข้าฝึกหัดวิชาและดนตรี พร้อมกับเรียนวิชาสามัญ รวมทั้งนักเรียนทุกคนต้องเป็นเสือป่า เพื่อให้เป็นคนที่เพียบพร้อมด้วย ความรู้ ความสามารถ และระเบียบวินัยตามแบบอย่างของทหาร

นักเรียนทหารกระบี่ เป็นนักเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และมีสวัสดิการต่าง ๆ ให้ เช่นเดียวกับนักเรียนในโรงเรียนพระบรมราชูปถัมภ์อื่น ๆ อันได้แก่ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง โรงเรียนราชวิทยาลัย โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่

ต่อมาอาจจะทรงเห็นว่า นามนักเรียนทหารกระบี่เป็นนามในวรรณคดี คือ ทหารลิงของพระราม ควรจะเปลี่ยนนามให้ตรงกับความเป็นจริงในสภาพการณ์ของบ้านเมือง เนื่องจากกองเสือป่าที่ทรงก่อตั้งขึ้น มีกองต่าง ๆ เช่น เสือป่าม้าหลวง เสือป่าราบหลวง ฯลฯ สมควรที่จะมีเสือป่าพรานหลวง เพื่อเป็นกองสอดแนมแบบทหารพรานที่ใช้สืบข่าว เวลาเมื่อศึกสงครามมาแต่โบราณ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนาม เสือป่าทหารกระบี่ เป็นเสือป่าพรานหลวง ดังนั้น นามของโรงเรียนจึงต้องเปลี่ยนจากโรงเรียนทหารกระบี่ เป็นโรงเรียนพรานหลวง ด้วย

โรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นโรงเรียนราษฎร์ส่วนพระองค์ ที่เปิดสอนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบวิธีโรงเรียนราษฎร์ของกระทรวงธรรมการ ถือว่าเป็นโรงเรียนที่มีการสอนในระบบการศึกษาว่าด้วย การสอนวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาไทย คำนวณ พงศาวดาร พลศึกษา ฯลฯ และสอนวิชาศิลปะ โดยแบ่งเป็นสาขาต่าง ๆ ให้นักเรียนเลือกสาขาตามความถนัด ได้แก่ สาขาจีน ดนตรีไทย ดนตรีฝรั่ง การเรียนแบ่งเป็น 6 ชั้น เทียบได้กับชั้นมัธยมปีที่ 1 ถึงมัธยมปีที่ 6 เมื่อสำเร็จหลักสูตรการศึกษาจะได้รับการบรรจุเข้าเป็นข้าราชการกรมมหรสพ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ออกแสดง วิชา ละคร ดนตรี ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง งานสมโภชพระนคร หรืองานของหลวงที่เปิดให้ประชาชนชม

โรงเรียนพรานหลวงได้ผลิตศิลปินที่มีคุณภาพออกมา เป็นข้าราชการกรมมหรสพ ผู้มีฝีมือและความสามารถทางด้านศิลปะ สามารถออกแสดงจนเป็นที่ยอมรับในความวิจิตรตระการตา ทั้งความไพเราะของบทละคร ความสวยงามของท่ารำ ความระรื่นของดนตรี รวมทั้งความ

อลังการของฉากและเครื่องแต่งกาย โดยเฉพาะการแฝงความคิด การอบรมสั่งสอนที่แทรกอยู่ในบทบาทการแสดง ย่อมให้คุณค่าด้านสติปัญญาแก่ผู้ชมนอกเหนือจากความสุขที่ได้รับจากความบันเทิง

อาจกล่าวได้ว่า ศิลปะบางสาขา เช่น วิชา ซึ่งเคยขบเขามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับการฟื้นฟูครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทำให้ครูวิชาหรือศิลปินวิชาผู้มีฝีมือได้ร่วมกันสร้างสรรค์วิธีการแสดง สีทอแบบแผน คงเอกลักษณ์ไว้ได้ในช่วงรอยต่อมาจากสมัยโบราณ ถ้าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงให้การสนับสนุน ศิลปะวิชาอาจเสื่อมสูญขาดช่วงไปนในรัชกาลนี้ก็ไม่ได้ เพราะเวลานั้นไม่มีสำนักเจ้านายพระองค์ใดตั้งคณะวิชาเป็นของตนเอง นอกจากตั้งคณะละครรำ ถ้าจะแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ก็แสดงแบบละครใน ไม่มีบทบาทย์ เจริญจัดขบวนทัพอันยิ่งใหญ่แบบกองทัพวิชาของกรมมหรสพ

นอกจากศิลปะวิชาแล้ว ศิลปะดนตรีไทย ดนตรีฝรั่ง ก็ได้รับการสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้า จนสามารถออกแสดงในงานของทางราชการ และเปิดแสดงบริการประชาชนให้เข้ามาพักผ่อนหย่อนใจตามสถานที่สาธารณะ นับว่าศิลปะสาขาต่าง ๆ เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ขณะเดียวกันมีผู้ไม่เห็นด้วยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงก่อตั้งโรงเรียนพรานหลวง และผลิตศิลปินให้ไปรับราชการในกรมมหรสพ โดยบุคคลเหล่านั้นคิดว่า พระองค์ท่านทุ่มเทพระราชทรัพย์เพื่อผลิตศิลปินเหล่านั้นเข้าไปบำรุงบำเรอความสุข ความรื่นรมย์ในราชสำนัก นอกจากนั้น การที่พระมหากษัตริย์ทรงร่วมแสดงละครกับข้าราชการ ถือว่าเป็นการเสื่อมเสียพระเกียรติยศ หากการประโชนอันใดมิได้ เนื่องจากในสายตาของประชาชนทั่วไป การร้องรำทำเพลงถือว่าเป็นอาชีพที่ไม่มีศักดิ์ศรี

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงฟันฝ่าอุปสรรคต่อคำครหาในทาเพื่อยกระดับฐานะของศิลปินไม่ให้ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม โดยให้การศึกษาตั้งที่กล่าวไว้แล้ว นอกจากนั้น พระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริที่จะทรงให้ศิลปินเหล่านั้นเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความคิดเห็นของพระองค์ไปสู่ประชาชน ขณะเดียวกัน ก็ทรงสอดแทรกคำสั่งสอนอบรมคนดูให้เป็นพลเมืองดี โดยทรงพระราชนิพนธ์บทละครที่แฝงคติธรรมไว้ประมาณ 200 เรื่อง เพื่อจัดการแสดงโดยเฉพาะ อีกประการหนึ่ง ยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยมิให้เสื่อมสูญ และดำรงอยู่มาได้จนทุกวันนี้

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินกิจการมาอย่างราบรื่น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาได้รับบรรจุเข้าเป็นข้าราชการกรมมหรสพ และได้แสดงผลงานออกสู่ประชาชนตลอดมา นักเรียนที่มีชื่อเสียงในด้านความสามารถ ได้แก่ เจียร จารุจรณ สาขาวิชา มนตรี ตรีโรบท สาขาดนตรีไทย และเอื้อ สุนทรสนาน สาขาดนตรีฝรั่ง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต โรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ก็ขาดผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกับที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 รายจ่ายของประเทศสูงเกินกว่ากระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะคำนวณได้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้ยุบเลิกกรมมหรสพและปลดข้าราชการออกเป็นจำนวนมาก เมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ข้าราชการกรมมหรสพแล้ว โรงเรียนพรานหลวงซึ่งมีหน้าที่ผลิตศิลปินเข้ามารับราชการก็ไม่มีควมจำเป็นที่จะตั้งไว้ จึงโปรดให้ยุบเลิกโรงเรียนพรานหลวงพร้อมกับโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์อื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง เชียงใหม่ ส่วนโรงเรียนราชวิทยาลัย ให้ยุบไปรวมกับโรงเรียนมหาดเล็กหลวง แล้วเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ซึ่งยังคงตั้งอยู่สืบมาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ศิลปินเพื่อแสดงศิลปะต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมมหรสพขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่เปลี่ยนฐานะให้มีอำนาจเป็นเพียงกอง เรียกว่า กองมหรสพ สังกัดกระทรวงวัง แล้วเรียกบรรจุกข้าราชการศิลปินเดิมบางคนที่ถูกปลดไปแล้วให้กลับเข้ามารับราชการอีก และรับสมัครเด็กชาย เด็กหญิง เข้ามาฝึกหัดนาฏศิลป์ ดนตรี ในกองมหรสพ โดยมีเบี้ยเลี้ยงให้ แต่มิได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนสอนวิชาสามัญควบวิชาศิลปะเช่นเดียวกับโรงเรียนพรานหลวง คงให้สอนเฉพาะวิชาศิลปะเพื่อรับเรื่องจะนำไปใช้ในราชการ

ขณะเดียวกัน เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการเดิมผู้เคยเข้าใจเรื่องราวความเป็นมาในการดำเนินการของโรงเรียนพรานหลวงในสมัยรัชกาลที่ 6 เนื่องจากโรงเรียนพรานหลวงเคยเป็นโรงเรียนราษฎร์อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติของกระทรวงธรรมการมาก่อน และเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ยุบโรงเรียนนั้น ก็มีได้ทรงโอนมาให้กระทรวงธรรมการรับไว้ในบัญชีโรงเรียนของทางราชการ กระทรวงธรรมการจึงไม่มีโรงเรียนสอนนาฏศิลป์ดนตรีที่เป็นของกระทรวงเอง เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเกรงว่า ศิลปวัฒนธรรมของชาติจะไม่มีผู้สืบทอด จึงตราพระราชกฤษฎีกาบังคับให้กระทรวงธรรมการจัดสถานศึกษาสอนนาฏศิลป์ ดนตรี ไว้ในระบบของกระทรวงด้วย

ต่อมาเมื่อพระสารสาสน์ประพันธ์ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ ขณะเดียวกัน กระทรวงธรรมการได้รับโอนกรมศิลปากรจากกระทรวงมูรธาธมาสังกัด และมีหลวงวิจิตรวาทการ เป็นอธิบดีกรมศิลปากร ได้ปรึกษาร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ เพื่อรับสมัครเด็กเข้าเรียนวิชานาฏศิลป์ ดนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2477

แรกก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์นั้น เปิดสอนเพียงสาขาละครรำ กับสาขาคณตรีไทย โดยรับครูมาจากสำนักเจ้านายต่าง ๆ เช่น สำนักวงสวนกุหลาบ สำนักวงเพชรบูรณ์ มาเป็นครูสอนประจำ

ช่วงสี่ปีมาอีกเพียง 1 ปี กองมหรสพของกระทรวงวังได้โอนมาขึ้นกับกรมศิลปากร กระทรวงธรรมการ ข้าราชการศิลปินเดิมที่สืบเชื้อสายมาจากราชสำนักในรัชกาลที่ 6 อันได้แก่นักเรียนพรานหลวง ข้าราชการกรมมหรสพ ซึ่งได้มาฝึกหัดเด็กเพื่อไว้ใช้ในงานราชการดังกล่าวแล้วข้างต้น ต้องโอนมาสังกัดกรมศิลปากรด้วย แต่ข้าราชการศิลปินเหล่านี้ก็มีได้มีส่วนร่วมสอนในโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์อย่างจริงจัง เพราะไม่มีการเปิดสอนวิชาขน ดนตรีฝรั่ง กรมศิลปากรจึงใช้ศิลปินเหล่านี้ให้ไปปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับความสามารถดั้งเดิมของตน

กรมศิลปากรปรับปรุงหน่วยงานการศึกษาในสังกัดอีกหลายครั้ง โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์จึงเปลี่ยนชื่อตามการเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ หลังจากนั้นได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศิลปากร-แผนกนาฏดุริยางค์ ต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนสังคีตศิลป์ และอีกไม่ช้านานนัก ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนนาฏศิลป์

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เมื่อเป็นโรงเรียนนาฏศิลป์แล้ว คือ การที่ทางราชการขณะนั้นไม่มีเด็กชายเด่นจนบทยักษ์ ลิง ออกแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง นอกจากนักเรียนระบำรำฟ้อนหรือละครรำที่เรียนกับครูสตรีจากสำนักเจ้านายต่าง ๆ กรมศิลปากรจึงจัดหลักสูตรเรียนสาขาขน ดนตรีฝรั่ง เพิ่มเติมจากสาขาเดิมที่เปิดสอนมาก่อน

จากจุดนี้ทำให้กรมศิลปากรต้องใช้ศิลปินที่รับโอนมาจากกองมหรสพ กระทรวงวัง เข้ามาเป็นครูสอน ผลิตนักเรียนขน ดนตรีฝรั่ง รวมทั้งศิลปินดนตรีไทย ซึ่งได้มาร่วมสมทบกับครูที่สอนเดิม ฝึกหัดนักเรียนไทยให้เก่งกล้ายิ่งขึ้น ทางราชการจึงมีนักเรียนที่จบสาขาศิลปะทุกสาขา ออกแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และให้ประชาชนทั่วไปได้ชมอย่างทั่วถึง

ต่อมาโรงเรียนนาฏศิลป์ได้รับยกฐานะเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ และขยายสาขาไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากต้องเรียกชื่อตามจังหวัดที่ตั้ง เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ดังนั้น ชื่อของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในส่วนกลางจึงต้องเปลี่ยนเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องโรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เห็นได้ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา คือ ทรงมีแนวพระราชดำริที่จะทรงส่งเสริมให้นักแสดงศิลปะมีความรู้ในวิชาสามัญด้วย เพราะนอกจากจะไม่เป็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยามแก่บุคคลทั่วไปแล้ว นักแสดงจะต้องเป็นผู้นำสิ่งที่ถูกต้องอิงตามไปสื่อความหมายแก่ประชาชนคนดู นั่นคือ การเสนอเรื่องราวอย่างผู้มีความรู้ นักแสดงจึงจำเป็นต้องมีการศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ประสานเชื่อมโยงกับเรื่องราวในบทละคร ดังตัวอย่าง เช่น ผู้จัดแสดงละครเรื่อง ชูสีโทเฮา ต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์ว่า ผู้ชายสมัยนั้นนิยมโกนศีรษะครึ่งหนึ่งแล้วถักเปียไว้ด้านหลัง ส่วนผู้หญิงนิยมปักแผ่นผ้าสีดำเป็นปีกาใหญ่ไว้บนมวยผม มิใช่ถ้าถ้าแต่งกายแบบจีนแล้วจะแต่งได้เหมือนกันหมด ถ้าคนจัดการแสดงไม่มีความรู้หรือไม่พิถีพิถันในเรื่องเหล่านี้ ก็อาจสร้างลักษณะตัวละครให้ผิดจากความเป็นจริงไปได้ นอกจากนั้นการแสดงตามท้องเรื่องต้องให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และมีให้กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นอันจะก่อให้เกิดความผิดพ้องหมองใจ ดังเช่นละครเรื่อง แอนนากับพระเจ้ากรุงสยาม แสดงให้เห็นความลำเอียงของผู้จัดแสดงและทำให้คนดูเข้าใจเรื่องราวในราชสำนักไปอย่างผิด ๆ อีกประการหนึ่ง บทสนทนาของตัวละครต้องเป็นคำพูดที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ไม่กระทบกระเทือนต่อผู้อื่น หรือผิดทำนองคลองธรรม ดังนั้น นักแสดงละครจึงต้องมีความรู้อย่างถูกต้องเพื่อมิให้แสดงบทออกมาอย่างไม่เหมาะสมต่อสาธารณชน

โรงเรียนพรานหลวงนอกจากจะสอนวิชาสามัญให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางแล้ว ยังมีการสอนวิชาศิลปะ คือ นาฏศิลป์และดนตรี โดยครูใช้วิธีการสอนตามแบบดั้งเดิมสมัยที่ครูเคยเรียนมา ได้แก่ การเรียนโดยออกท่าทางตามครู คือ ครูสอนจนจะออกท่าเต้นจน แล้วให้ศิษย์ออกท่าทางตามแบบ ครูสอนดนตรีจะบรรเลงนำแล้วให้ศิษย์ทดลองบรรเลงตาม อีกวิธีหนึ่งคือ ครูจะสอนโดยจับท่าทางให้เข้ารูปเข้ารอย เมื่อศิษย์เต้นจนท่าใด เช่น ยกขาไม่ได้ระดับ หรือยกแขนไม่ได้วง ครูจะจับให้โดยใช้มือดันเอว กดไหล่ ให้ได้ท่าที่ถูกต้องแบบและสวยงาม การเรียนเครื่องดนตรีครูจะให้ศิษย์จับเครื่องดนตรี แล้วครูใช้มือจับมือศิษย์อีกทีหนึ่งแล้วตีตามทีครูจับมือนำท่าทาง การเรียนวิธีปฏิบัติจริงเช่นนี้เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง การเรียนในสมัยดั้งเดิมจึงทำให้ผู้เรียนได้วิชาจากครูอย่างถูกต้องแม่นยำ นับว่าเป็นวิธีการสอนที่เข้าถึงตัวกันอย่างจริงจัง

ในฐานะที่นักเรียนพรานหลวงเป็นศิลปินทุกคน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระราชนิพนธ์บทเพลงให้นักเรียนร้องเป็นเพลงประจำโรงเรียนและเป็นเพลงประจำเหล่า เสือป่าพรานหลวงด้วย เนื้อเพลงบรรยายถึงเหล่านักเรียนพรานหลวงผู้มีความเก่งกล้าสามารถ ซึ่งเป็นข้าพระบาทในสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระองค์ทรงพระเมตตากรุณาแก่ เหล่านักเรียนให้มีความสุขกายสบายใจ มิได้มีความเดือดเนื้อร้อนใจสักเวลา เหล่านักเรียนจึงขอ ถวายชีวิตไว้ใต้เบื้องพระยุคลบาทโดยพร้อมใจกันปกป้องภัยอันตรายแก่พระองค์ และขอเป็น ข้าราชการผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณจนวันตาย

จากความหมายของบทเพลงประจำโรงเรียน เห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และนักเรียน เหล่านี้ยังคงรำลึกถึงพระองค์ท่านไม่มีวันเสื่อมคลาย

นอกจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงสนับสนุนการศึกษาทั้งวิชาสามัญ และวิชาศิลปะ รวมทั้งมีเพลงร้องประจำโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ แล้ว ยังมีกฎระเบียบเฉพาะของโรงเรียนพรานหลวง ซึ่งเป็นการอบรมบ่มนิสัย นอกเหนือจากการ ศึกษาในตำรา การอบรมให้เป็นพลเมืองดีนั้น จะเน้นการส่งเสริมด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐาน ความเชื่อมั่นในสังคมไทยว่า พึ่งปฏิบัติตนต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และแสดงออกซึ่ง ความดีงามต่าง ๆ อันได้แก่ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเมตตา กรุณา และความสามัคคีในหมู่คณะ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องสร้างเสริมให้บุคคลมีบุคลิกภาพเป็นที่ น่านิยมนับถือ นักเรียนจากโรงเรียนพรานหลวงจึงเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เพราะได้ประพฤติตน ตามกฎของโรงเรียน

จากการที่นักเรียนพรานหลวงได้รับการศึกษา ทั้งการอบรมสั่งสอนให้เป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ จึงสมกับแนวพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราช ประสงค์เพื่อผลิตศิลปินไว้ใช้งานราชการของกรมสรรพ และผลการผลิตนักเรียนศิลปินออก กล่าวได้ดังนี้

1. ได้ศิลปินเป็นผู้สืบทอด อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ คือ วิชาธนู ดนตรี ไทย รวมทั้งวิชาดนตรีฝรั่ง เพื่อไว้ใช้รับรองแขกบ้านแขกเมือง หรืองานต่าง ๆ ของทางราชการ
2. ได้ศิลปินผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่จะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ซึ่งหมายถึง การเป็นพลเมืองดีที่ได้ ช่วยเสริมกำลังของประเทศ

3. วัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อ นำคำสั่งสอน ความคิด จากบทละครพระราชนิพนธ์ของ พระองค์ไปสู่ประชาชน เพื่ออบรมสั่งสอนประชาชนให้จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประพฤติดนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทย
4. วัตถุประสงค์ที่จะนำวิชาศิลปะที่ศึกษามาไปถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลาน เพื่อให้ช่วยกันธำรงรักษาศิลปะอันสูงค่าของชาติไทยมิให้เสื่อมสูญ
5. วัตถุประสงค์ที่มีเกียรติยศและศักดิ์ศรี มีวิชาความรู้หลายด้าน เพื่อมิให้เป็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยามของคนทั่วไปว่า มีอาชีพเดินกินรำกิ้น
6. วัตถุประสงค์ที่เป็นตัวอย่างในความประพฤติ ความดีงามทุก ๆ ด้าน ซึ่งศิลปินเหล่านี้เป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ เป็นผู้ที่พระองค์ทรงปั้นขึ้นมาด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์เอง

จากการศึกษาแนวพระราชดำริดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า ศิลปินเหล่านี้ได้ประกอบกิจการงานประพฤติดนเป็นพลเมืองดี สมกับวัตถุประสงค์ที่พระองค์ตั้งพระทัยผลิตขึ้นมา เพราะไม่ปรากฏว่านักเรียนพรานหลวงเหล่านี้ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ตรงกันข้าม กลับช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอันทรงคุณค่าดังที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป

เมื่อได้ศึกษาประวัติ แนวทางดำเนินงาน และผลของการก่อตั้งโรงเรียนพรานหลวงแล้ว ผู้วิจัยได้ข้อความรู้ใหม่ ซึ่งยังไม่เป็นที่เปิดเผยแก่คนทั่วไป เหตุที่คนทั่วไปไม่รู้จักชื่อเสียงของโรงเรียนพรานหลวง เพราะไม่มีผู้ใดรื้อฟื้นประวัติการก่อตั้ง ความสำคัญของโรงเรียน และผลสำเร็จของโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั้งหลาย ข้อความรู้ใหม่ที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการชี้แจงแก่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. โรงเรียนพรานหลวง คือ สถาบันสร้างศิลปะรักษาให้แก่ชาติ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้น มีคณะละครราชของสำนักเจ้านายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ละครของเจ้านายเหล่านั้นเล่นเป็นแบบละครใน ไม่มีสำนักใดสอนวิชาอย่างจริงจัง ดังเช่น โรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ และเมื่อกระทรวงธรรมการก่อตั้งโรงเรียนสอนนาฏศิลป์ดนตรี คือ โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2477 นั้น ยังไม่มี

การสอนวิชา เพราะไม่มีศิลปินวิชาเข้าสู่วงการในกรมศิลปากร ต่อเมื่อปี พ.ศ. 2478 กองมหรสพที่รองรับศิลปินวิชาจากราชสำนักรัชกาลที่ 6 โอนมาสังกัดกรมศิลปากรแล้ว บรรดาตัววิชา เช่น ยักษ์ ลิง จึงเข้ามาเป็นข้าราชการสังกัดกรมศิลปากร และเมื่อโรงเรียนนาฏศิลป์เปิดสอนวิชาวิชา จึงเรียกบรรดาศิลปินวิชาเชื้อสายราชสำนักรัชกาลที่ 6 เหล่านี้ เข้ามาเป็นครูสอนแก่นักเรียน และนักเรียนได้สืบทอดเป็นครูรุ่นๆ หนึ่งสอนเด็กรุ่นหลังสืบทอดมา

จึงกล่าวได้ว่า ศิลปะวิชาที่แพร่หลายออกแสดงให้ชาวไทย ชาวต่างประเทศชมอยู่ทุกวันนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากพระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงก่อตั้งผลิตนักเรียนศิลปิน จนเป็นเชื้อสายสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ ซึ่งคนทั่วไปไม่มีใครรำลึกถึงพระองค์ท่าน ควรที่จะได้มีการเผยแพร่ข่าวนี้ให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั้งหลาย โดยเฉพาะศิลปินวิชาทุกคน ควรคิดว่าตนเองเป็นเชื้อสายมาจากโรงเรียนพรานหลวงทั้งสิ้น

2. โรงเรียนพรานหลวง คือ สถาบันสร้างดนตรีไทยที่เป็นที่นิยมของประชาชน

ถึงแม้ว่า วงการดนตรีไทยจะมีที่มาเผยแพร่จากสำนักอื่น ๆ สู่กรมศิลปากร แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้งจะเห็นว่า เพลงต่าง ๆ ที่ประชาชนให้ความสนาใจอยู่ทุกวันนี้เป็นเพลงที่ผลิตโดยศิลปินพรานหลวงทั้งสิ้น ได้แก่ เพลงระบำโบราณคดี เพลงระบำรำฟ้อนต่าง ๆ ล้วนไพเราะน่าฟัง เป็นอมตะอยู่ในความนิยมของประชาชนทั่วไป

3. โรงเรียนพรานหลวง คือ สถาบันสร้างศิลปะดนตรีสากลแห่งแรกใน

ประเทศไทย

จากการศึกษาประวัติครุในโรงเรียนพรานหลวง เห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจ้างครูฝรั่งเข้ามาสอนเครื่องดนตรีฝรั่งแก่นักเรียนพรานหลวง และนักเรียนเหล่านี้ได้ออกมาเป็นศิลปิน รัชการหรือตั้งวงดนตรีสากล จนเป็นฉบับของการแต่งเพลงไทยสากลที่มีท่วงทำนองไพเราะ ได้สืบทอดวิธีการแต่งเพลงจนเป็นแบบฉบับของนักร้องรุ่นต่อมา เช่น มัทนา โมรากุล วินัย จุลบุษปะ เพ็ญศรี พุ่มชูศรี ขวดี ช่างวิทย์ ฯลฯ ซึ่งถือเป็นแบบแผนการร้องเพลงไทยสากลที่ไพเราะและเป็นอมตะมาจนทุกวันนี้

จึงกล่าวได้ว่า แบบฉบับการแต่งเพลงไทยสากลให้นักร้องเหล่านี้ร้อง ล้วนเป็นผลผลิตจากนักเรียนพรานหลวง เป็นผู้นำวิธีการแต่งเพลงอมตะมาสร้างให้นักร้องรุ่นต่อมาได้ร้องเพลงตามแบบแผนอยู่ในความนิยมของประชาชนตลอดมา

4. โรงเรียนพรานหลวงเป็นสถาบันสอนนาฏศิลป์ ดนตรี ในระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติเป็นแห่งแรกของประเทศไทย

เนื่องจากโรงเรียนพรานหลวงถูกยุบเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ 7 ชื่อเสียงของโรงเรียนจึงไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในปัจจุบัน จนมีการเข้าใจผิดกันว่า วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ เป็นสถาบันสอนนาฏศิลป์ ดนตรี เป็นแห่งแรกของประเทศไทย งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนพรานหลวงเป็นโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ อยู่ในระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติ และอยู่ในระเบียบรายชื่อโรงเรียนราษฎร์ของกระทรวงธรรมการ ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะ เฉพาะ เนื่องจากใช้ครูผู้สอนเป็นศิลปินจากกรมมหรสพ เปิดสอนตามกฎของกระทรวงธรรมการเช่นเดียวกับโรงเรียนอัสสัมชัญ โรงเรียนราชินี ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ในสมัยเดียวกัน

โรงเรียนพรานหลวงได้เปิดสอนตามแนวพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ เปิดสอนวิชาสามัญและวิชานาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ผลิตนักเรียนศิลปิน ออกมารับใช้ชาติหลายรุ่นจนมีชื่อเสียงมาถึงปัจจุบัน นอกจากจะถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนแล้ว ยังมีการอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี ถึงพร้อมที่เรียกว่าได้รับการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาบุคลากร และได้เห็นอย่างชัดเจนว่าการศึกษานโรงเรียนพรานหลวงประสบผลสำเร็จสมดังพระราชประสงค์ขององค์พระประมุขแห่งชาติทุกประการ

5. โรงเรียนพรานหลวงขาดผู้สนับสนุน ทําให้สูญเสียโอกาสที่จะได้นามพระราชทานไว้เป็นศักดิ์ศรีของสถาบัน

การที่พระมหากษัตริย์พระราชทานนามให้แก่ผู้ใดก็ตามถือว่าเป็นของสูงค่าที่ควรแก่การหวงแหนเหนือสิ่งอื่นใด ดังเช่น นามสกุลพระราชทาน ย่อมเป็นเกียรติประวัติแก่ครอบครัวผู้นั้นอย่างหาที่สุดมิได้ ปัจจุบันนี้ สถาบันบางแห่งที่ได้รับพระราชทานตั้งนามให้ ย่อมรักษาหวงแหนไว้ให้คงอยู่สืบไป เช่น นามโรงเรียนเพาะช่าง นามจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดฯให้ยุบเลิกโรงเรียนพรานหลวงแล้วนั้น ถ้าภายหลังปรากฏว่า ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาจะก่อตั้งโรงเรียนสอนนาฏศิลป์ ดนตรี แล้วอัญเชิญนามพระราชทานมาเป็นศิริมงคล เนื่องจากเป็นแบบแผนของการก่อตั้งโรงเรียนประเภทเดียวกันก็ย่อมได้ อีกทั้งเป็นโรงเรียนสังกัดกระทรวงธรรมการเหมือนกัน จึงง่ายต่อการประสานเชื่อมโยงพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว ที่ทรงปรารถนาให้โรงเรียนแห่งนี้ตั้งอยู่ถาวรสืบไป แต่เมื่อไม่มีผู้สนใจสืบทอดชื่อเสียงของโรงเรียน นามพระราชทานจึงสูญไปอย่างน่าเสียดาย

เป็นที่น่ายินดีที่ ศิษย์เก่านักเรียนราชวิทยาลัยจำนวนมาก ที่โรงเรียนถูกยุบเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ 7 ต่างรวมตัวกันเรียกร้องให้ฟื้นฟูก่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาใหม่ โดยเข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายความประสงค์ที่จะรักษานามพระราชทานนี้ไว้แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน และในที่สุดการดำเนินการก่อตั้งก็เป็นผลสำเร็จ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันมีพระบรมราชานุญาตให้ฟื้นฟูก่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาใหม่ โดยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2507 และได้เปิดสอนโดยใช้ชื่อว่าโรงเรียน "ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย" เพื่อเป็นเกียรติถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้ฟื้นฟูก่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาใหม่หลังจากถูกยุบเลิกขาดช่วงไปถึง 38 ปี

ส่วนโรงเรียนพรานหลวงนั้น คงเหลือนักเรียนเก่าที่มีชีวิตอยู่ในวัยชราอีกไม่กี่ท่าน และท่านเหล่านั้นหมดพลังกำลังที่จะรวมตัวกันหรือฟื้นฟูก่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาใหม่ได้อีก ต้องปล่อยให้นามพระราชทานและชื่อเสียงของโรงเรียนที่เคยเจริญรุ่งเรืองในอดีตค่อย ๆ สูญหายไปจากความทรงจำในที่สุด

จากการสรุปและอภิปรายข้อค้นพบต่าง ๆ ของการวิจัยในเรื่อง โรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า นักเรียนโรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากจะมีบทบาท หน้าที่ ในการธำรงรักษาวิชาสามัญและดนตรีแล้ว ยังมีบทบาทต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 6 เป็นผลให้นักเรียนพรานหลวงได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า ซึ่งการพัฒนาเหล่านั้นประกอบด้วย

การพัฒนาสติปัญญา

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสถาปนาโรงเรียนพรานหลวง เป็นโรงเรียนหนึ่งในโรงเรียนพระบรมราชูปถัมภ์ทั้ง 4 แห่งนั้น ได้ตรงกับพระราชดำริที่สนับสนุนการศึกษาที่ทรงมุ่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยไม่จำกัดเพศ และชนชั้น รวมทั้งเชิญชวนให้ประชาชนร่วมกันทำบุญด้วยการสร้างโรงเรียนแทนวัด จึงได้ทรงมีพระราชบัญญัติถึงพระยาวิสุทธศักด์ิ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ให้ชี้แจงเป็นที่เข้าใจกันต่อ ๆ ไปว่า

...ถ้าผู้ใดมีน้ำใจศรัทธา และมีความประสงค์จะทำบุญให้ได้ผลานิสงส์อันงามจริง ทั้งยังเป็นที่ยิ่งพระราชาหฤทัยแห่งพระเจ้าแผ่นดินด้วยแล้ว ก็ขอให้สร้างโรงเรียนด้วยเถิด การที่จะสร้างวัดขึ้นใหม่ไม่ต้องด้วยพระราชนิมม...²

จากพระราชดำรัสดังกล่าว เห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างโรงเรียน เพื่อให้กุลบุตรกุลธิดาได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาสติปัญญาให้เป็นผู้เฉลียวฉลาด เพื่อเป็นกำลังของประเทศชาติ

การพัฒนาศติปัญญาในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพรานหลวง อาจแบ่งได้ดังนี้

1. การพัฒนาศติปัญญาด้านความรู้วิชาสามัญ

เนื่องจากในสมัยรัชกาลที่ 6 มีวิชาความรู้แพนใหม่เข้ามามาได้แก่ ความรู้ด้านการต่างประเทศ การเมือง ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติศึกษา (วิทยาศาสตร์) ฯลฯ การที่นักเรียนได้มีความรู้ในเรื่องราวรอบตัวกว้างขวาง จะช่วยให้มีสติปัญญาเฉียบแหลม รู้จักเปรียบเทียบว่า สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว และสิ่งใดควรจดจำไว้ประพฤติปฏิบัติ นอกจากนั้น การมีความรู้วิชาสามัญเบื้องต้น จะช่วยเป็นแนวทางให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นเรื่องต่าง ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังเช่น ข้อสงสัย ต้องเกิดการค้นคว้าข้อเท็จจริง ข้อบกพร่อง ต้องหาส่วนที่ควรเพิ่มเติม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการพัฒนาสติปัญญาจนเป็นผู้มีความคิดความอ่านสมกับที่ได้ศึกษาอบรมมาอย่างดี

2. การพัฒนาศติปัญญาด้านความรู้วิชาศิลปะ

อันได้แก่ วิชานาฏศิลป์ และ ดนตรี ดังที่ทราบแล้วว่า วิชาเหล่านี้เป็นวิชาที่ให้ความบันเทิง จิตใจย่อมร่าเริงแจ่มใสขณะเรียน เมื่อมีความรู้แล้วยังนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวัน คือ การออกกำลังกาย และนันทนาการ ซึ่งช่วยทำให้เกิดความสนุกสนาน ความสุข การสร้างสรรค์ และการถ่ายทอดความรู้ให้แก่กัน เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ตั้งแต่ผู้น้อยถึง

² หอพระราชนิพนธ์, ร่างพระราชบัญญัติถึงพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ ลงวันที่ 1 กรกฎาคม ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454).

ผู้ใหญ่ ฉะนั้น ที่ได้ก็ตาม ถ้ามีบุคคลที่มีจิตใจเป็นสุขย่อมทำให้อสังขมเป็นสุขไปด้วย เมื่อคนเรามีความสุขแล้ว ย่อมเกิดสติปัญญาที่จะคิดทำแต่ในทางดี ต้องการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ และมองโลกในแง่ดี ดังนั้น การที่นักเรียนพรานหลวงได้ฝึกฝนวิชาศิลปะ จึงเป็นการใช้ชีวิตาเหล่านี้พัฒนาสติปัญญาของตนเองไปพร้อม ๆ กันด้วย

การพัฒนาจริยธรรม

การพัฒนาจริยธรรมและความประพฤติเป็นสิ่งจำเป็นที่ "มนุญย์" พึงได้รับการพัฒนาควบคู่กันไปกับความรู้และการพัฒนาสติปัญญา จากพระบรมราชโองการต่าง ๆ ที่พระราชทานให้แก่แก่นักเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ แสดงให้เห็นถึงความเอาพระทัยใส่ในเรื่องของจริยธรรมและความประพฤติเป็นอันมาก ดังพระบรมราชโองการตอนหนึ่งว่า

... ขอให้ทุกคนตั้งใจที่จะประสาทวิทยาและจรรยาให้สมแก่ที่ข้าพเจ้าได้วางเป็นระเบียบราชการมาแล้ว และขอให้นักเรียนทั้งบวงจงตั้งใจศึกษาศิลปวิทยาและจรรยาเพื่อต่อไปจะไปในทีสนามทิศ พบปะผู้หนึ่งผู้ใดให้เขาสรรเสริญว่า ผู้ที่ออกมาจากสำนักโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นคนดีด้วยประการทั้งบวง...³

จากพระบรมราชโองการดังกล่าว ได้ทรงเน้นถึงคำว่า "จรรยา" และเน้น "ความเป็นคนดี" ตามแนวพระราชดำริที่ตั้งพระทัยให้โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ อบรมสั่งสอนในเรื่องของจริยธรรมและความประพฤติเป็นเรื่องหลัก หลักฐานยืนยันในเรื่องนี้เห็นจากพระบรมราชโองการอีกตอนหนึ่งว่า

...การอบรมอุปนิสัยเหล่านี้เป็นของสำคัญอย่างไร เข้าใจว่ากิจการของโรงเรียนของเราได้แสดงเป็นพยานอยู่ชัดเจนแล้ว และเรารู้สึกว่าท่านทั้งหลายที่เป็นอาจารย์ ! เป็นครู และผู้อำนวยการ ตลอดถึงนักเรียน คงจะรู้สึกยินดีและรู้สึกภาคภูมิใจเป็นอันมากที่ได้เป็นสมาชิกแห่งคณะ อันนับว่าเหมือนเป็นผู้นำทางในการศึกษาของกรุงสยาม เรา

³ "พระบรมราชโองการในการพระราชทานรางวัลนักเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2461," พระบรมราชโองการกัวชิราวุธวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร: ไทยเกษม, 2519), 94.

เป็นผู้ที่จะแสดงตัวให้ปรากฏว่า การศึกษาวิทยาการควบคู่กับศึกษาจรรยาและศึกษาอบรม
นิสัยของคนนั้น ย่อมมีผลดีกว่าที่จะจัดแต่โดยทางศึกษาวิทยาการอย่างเดียว...⁴

จากพระบรมราชโองการดังกล่าว ตรงกับหลักการประสาธน์วิชาการศึกษาของโรงเรียน
พรานหลวง เนื่องจากนักเรียนพรานหลวงเป็นศิลปิน ย่อมคุ้นเคยกับบทบาทเรื่องราวของตัวละครที่
มีทั้งดีและชั่ว นักเรียนจะเรียนรู้กับผลของการกระทำและผลของการมีคุณธรรม จรรยาธรรม
สิ่งเหล่านั้นนักเรียนได้ประสบพบเห็นอยู่เสมอจนฝังรากลงในจิตใจ ดังนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชโองการอบรมสั่งสอน นักเรียนพรานหลวงก็สามารถเข้าใจ
ได้โดยง่าย เพราะศึกษาลูกกลิ้งอยู่กับข้อควรประพฤติเหล่านั้น อาจกล่าวได้ว่า การแสดงโขน ละคร
ดนตรี ล้วนแต่เป็นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ ความเป็นไปของโลก และการปรับตัวในสภาพ
ตามเรื่องราวของตัวละคร จึงเท่ากับว่านักเรียนพรานหลวงเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเรื่องราวของความดี
ความงามที่แฝงอยู่ในบทละคร เพลงร้อง และดนตรี นับว่าได้รับการพัฒนาสติปัญญาไปพร้อม ๆ กับ
การศึกษาเรื่องราวศิลปะเหล่านั้นด้วย

การพัฒนาบุคลิกภาพและสมรรถภาพทางร่างกาย

การฝึกอบรมเสี้อ่า การซ้อมรบ การกีฬา การฝึกนาฏศิลป์และดนตรี
เป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเน้นแก่นักเรียนพรานหลวง
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพราะทรงเห็นว่าทรงจะเป็นคนที่มีคุณภาพได้ ต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางจิตใจ
ร่างกาย และสติปัญญา ในขณะเดียวกันพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา นักเรียนและ
เยาวชนต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย อดทน มีความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งจะเป็นที่มาของการ
พัฒนาบุคลิกภาพโดยตรง เห็นได้จากการแข่งขันกีฬาฟุตบอล นักเรียนพรานหลวงมีชื่อเสียงในความ
เข้มแข็งและชนะคู่ต่อสู้เสมอ ดังปรากฏหลักฐานว่า

...เมื่อผู้เล่นคนเดิมหมดสภาพไป ได้คัดเลือกผู้เล่นฟุตบอลจากนักเรียนพรานหลวง
ที่เล่นได้ดี เคยเล่นได้ดีด้วยและรหัสของกระทรวงศึกษาธิการมาแล้วเล่นแทน ซึ่ง

⁴ "พระบรมราชโองการพระราชทานแก่อาจารย์ ครู และนักเรียน โรงเรียนใน
พระบรมราชูปถัมภ์ ในวันงานประจำปีของโรงเรียน วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2466,"
พระราชดำรัส ร้อยครั้ง (กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์, 2529), หน้า 219.

เล่นไม่ด้อยกว่าผู้เล่นเดิม ทีมฟุตบอลกรมทหารสพและทีมฟุตบอลพรานหลวงจึงได้
ถ้วยต่าง ๆ มาครองอยู่เสมอ⁵

นักเรียนโรงเรียนพรานหลวงมักจะไ้รางวัล เสื้อ และหมวกสามารถ
ตามหลักฐานดังนี้

...ทีมฟุตบอลกรมทหารสพ ทีมฟุตบอลเสือป่าพรานหลวงและทีมนักเรียนพราน ผู้ที่เล่น
ได้ถ้วยและโล่ให้กับผู้ที่เล่นได้ดี ผู้บัญชาการกรมทหารสพเป็นผู้ให้เสื้อและหมวกสามารถ
ดังนี้

1. ทีมฟุตบอลกรมทหารสพ...
2. ทีมฟุตบอลเสือป่าพรานหลวง...
3. ทีมฟุตบอลนักเรียนพรานหลวง มีหมวกสามารถสักหลาดสีเขียวสลักขาว
หน้าหมวกปักตรามงกุฎตรงอน ให้เฉพาะนักเรียนพรานหลวงที่เล่นได้
ถ้วยและโล่กับเล่นได้ดี⁶

ครูโรงเรียนพรานหลวงที่เป็นนักฟุตบอลที่มีชื่อเสียงโด่งดังจนผู้ชมและผู้เล่นให้
สมญาว่า "กำแพงเมืองจีน" เพราะมีรูปร่างแข็งแรง สูงใหญ่ เปรียบเสมือนปราการอันมั่นคง
ท่านผู้นี้ คือ หลวงยงเยี่ยงครู (จิว รามัญ) ซึ่งเป็นครูโรงเรียนพรานหลวง รัชการ
กรมทหารสพ เป็นตัวพระรุ่นใหญ่ซึ่งมีฝีมือในการรำรำและแสดงในบทต่าง ๆ อย่างหาผู้เทียบเท่า
ได้ยาก ซึ่ง จิตร สุนทรายน ได้เขียนโคลงยกย่องท่านว่า

หลวง	บรรดาศักดิ์ท่านได้	ประธาน
ยง	แบบนังการ	กิจแท้
เยี่ยง	กีฬากี๋เขียวชาญ	เชิงพุด บอลแล
ครู	ย่อมยกยอแล	เลิศล้ำนาฏศิลป์ ⁷

⁵ อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ หลวงยงเยี่ยงครู (จิว รามัญ) วันที่
14 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (กรุงเทพมหานคร : พระจันทร์, 2518), หน้า 10.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

นอกจากกีฬาแล้ว นักเรียนพรานหลวงยังต้องฝึกฝนวิชาที่ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและสมรรถภาพอีกหลายด้าน ได้แก่ ฝึกซ้อมรบเสื่อป่า ซึ่งเป็นการฝึกที่ต้องใช้พละกำลัง จะช่วยให้ร่างกายได้พัฒนาบุคลิกภาพ เนื่องจากต้องฝึกความว่องไว ความฉลาดมีไหวพริบเพื่อหาหนทางเอาชนะข้าศึกศัตรู ฝึกความเป็นสุภาพบุรุษ คือ บำเพ็ญตนให้เป็นตัวอย่างและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ เมื่อคนมีความมั่นใจสูงแล้ว ย่อมมีบุคลิกภาพ สมรรถภาพ แสดงออกได้อย่างน่าชื่นชม นักเรียนพรานหลวงจึงมีคุณลักษณะดังกล่าวพร้อมมูล

อีกประการหนึ่ง นักเรียนพรานหลวงมีการฝึกนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นการฝึกที่ต้องใช้พละกำลัง ดังที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า

...ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งโชนบรรดาศักดิ์นั้น ก็เป็นเรื่องของผู้ชายเล่น ความจริงดั้งเดิมนั้น โชนเป็นเรื่องผู้ชายเล่น เพราะเป็นเรื่องรบทัพจับศึก ต้องออกแรงมาก ต้องจันท้อยปืนนำจันท้อยปืน⁸

ส่วนการฝึกดนตรีนั้น ผู้ฝึกจะมีความสุขสนุกสนาน ช่วยให้จิตใจเบิกบาน ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำรัสว่า

...ดนตรีไทยนี้เล่นแล้วดีจริง ๆ สบโอกาสเมื่อไรก็ต้องไปฟัง แต่ก่อนอธิบายได้ว่าชอบเพลงเพราะชาตินิยม หลัง ๆ นี้ชอบเพราะฟังแล้วสนุก ตื่นเต้น มีทูกรส"⁹

เห็นได้ว่า นักเรียนพรานหลวงต้องฝึกฝนวิชาศิลปะ อันได้แก่ นาฏศิลป์ และดนตรี นักเรียนจึงได้ออกกำลังกาย เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง มีบุคลิกลักษณะงดงาม เพราะการฝึกหัดนาฏศิลป์จะเน้นเรื่องการทรงตัว ทำโยน เดิน นั่ง ล้วนต้องดันเอว ตั้งใจหล่ออยู่ตลอดเวลา คนที่ฝึกฝนวิชานาฏศิลป์จึงฝึกการออกท่าทางให้งามสง่า เสริมบุคลิกลักษณะให้เชื่อมั่นในตัวเองยิ่งขึ้น

⁸ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "การบรรยายประกอบการสาธิตออกตัว เรื่อง มาตรฐานนาฏศิลป์ไทย," ใน นาฏศิลป์ไทย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 33.

⁹สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, "เหตุใดข้าพเจ้าจึงชอบดนตรีไทย," ใน เฉลิมพระเกียรติและรวมพระราชนิพนธ์ (พ.ศ.2510-2520) (กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ, 2521), หน้า 259.

ส่วนการฝึกฝนด้านดนตรี ก็มีความสำคัญเช่นกัน คือ ได้ฟังเพลง เล่นเพลง ที่มีหลากหลายอารมณ์ เช่น ท่วงทำนองอ่อนหวาน สนุกสนานครื้นเครง ฯลฯ นักเรียนได้สัมผัสกับเสียงเพลงที่ไพเราะ จะช่วยให้จิตใจแจ่มใสเบิกบาน เมื่อมนุษย์มีความสุขภายในจิตใจแล้ว ก็จะสามารถออกทางกายด้วยความปิติยินดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่วยทำให้เสริมบุคลิกลักษณะที่น่านิยม นำเข้าใกล้ ทำให้นักเรียนพรานหลวงเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะนอกจากบุคลิกลักษณะที่ดีแล้ว ยังมีสมรรถภาพในความสามารถรอบ ๆ ตัว ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้เป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไป

กล่าวได้ว่า การพัฒนาบุคลิกภาพและสมรรถภาพร่างกายของนักเรียนพรานหลวง เป็นไปอย่างสำเร็จและสมบูรณ์สมความมุ่งหมาย เพราะเป็นผู้เฝ้ายามพร้อมทั้งการกีฬา การฝึกซ้อมรบ การฝึกนาฏศิลป์ ดนตรี สิ่งเหล่านี้ช่วยปรับปรุงพัฒนาบุคลิกภาพ สมรรถภาพให้มีร่างกายแข็งแรง งดงาม จิตใจร่าเริงแจ่มใส ออกมไปด้วยความรู้ความสามารถซึ่งช่วยเสริมคุณลักษณะให้เป็นที่ยอมรับยกย่อง นักเรียนพรานหลวงจึงเป็นบุคคลที่น่าชื่นชมอย่างยิ่ง

จากเหตุผลดังกล่าว แสดงว่า โรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสบผลสำเร็จในการก่อตั้งโรงเรียนผลิตศิลปินสาขาวิชา ดนตรีไทยและสาขาดนตรีฝรั่ง เพราะปรากฏในภายหลังว่า ศิลปินที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแห่งนี้ได้ออกมาสร้างสรรค์งานศิลปะจนถือเป็นแบบอย่างแก่วงการนาฏศิลป์ดนตรีอย่างเยี่ยมยอด และได้ถ่ายทอดแบบแผนให้แก่ศิษย์รุ่นต่อมานำไปสืบทอดต่อ เป็นสมบัติวัฒนธรรมของชาติที่ควรหวงแหน รักษาไว้ เพื่อแสดงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยสืบไป

นอกจากนั้น โรงเรียนพรานหลวงยังได้ผลิตศิลปินที่มีคุณลักษณะต้องตามวัตถุประสงค์ของการเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรมนุษย์ผู้มีค่าและเป็นสมบัติของชาติ เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา จริยธรรม ทำให้มีบุคลิกภาพและสมรรถภาพเป็นที่น่านิยมยกย่อง นับเป็นผลสำเร็จของการจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงปรารถนาให้ศิลปินของเมืองไทยเป็นผู้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และนักเรียนพรานหลวงได้กระทำตนให้สมกับพระราชประสงค์นั้นทุกประการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากรณีโรงเรียนพรานหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่ศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ให้ศึกษาว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีสถาบันการศึกษาที่เรียกว่า "สำนัก" สอนนาฏศิลป์ และดนตรี อยู่ที่ใดบ้าง นอกเหนือจากโรงเรียนพรานหลวง และให้วิเคราะห์ว่าการเรียนการสอนในสำนักเหล่านั้นประสบผลสำเร็จเพียงใด
2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ ดนตรี ว่า เหตุใดในสมัยโบราณจึงอบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้จนทำให้ศิษย์มีความสามารถเป็นเลิศ ส่วนในสมัยปัจจุบัน ศิษย์ที่จะรับการถ่ายทอดจากครูและเรียนรู้ได้เหมือนครูหาได้ยากยิ่งและน้อยลงทุกที ซึ่งไม่ตรงหลักการของการพัฒนาการศึกษา
3. ศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั่วประเทศว่า จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลเพียงไร